ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 9, Αρ. 6Β (2017)

Ο Σχεδιασμός της Μάθησης

Επικοινωνία Καθηγητή-Συμβούλου και φοιτητών στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Μελέτης περίπτωσης σε τρία Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Ελευθέριος Τερζής, Μιχαήλ Καλογιαννάκης

doi: 10.12681/icodl.1052

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** ΕΚΤ | **Πρόσβαση:** 10/04/2026 00:36:13

Επικοινωνία Καθηγητή-Συμβούλου και φοιτητών στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Μελέτης περίπτωσης σε τρία Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών

Communication between tutor and students in Hellenic Open University. A case study in three master programs

Ελευθέριος Τερζής
Δάσκαλος
Μεταπτυχιακός Φοιτητής
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
terzzz87@msn.com

Μιχαήλ Καλογιαννάκης
Επίκουρος Καθηγητής
Σχολή Επιστημών Αγωγής
Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Ηλικίας
Πανεπιστήμιο Κρήτης
mkalogian@hotmail.com

Abstract
The purpose of this paper is the research of students' opinions about the usefulness, the quality and the effectiveness of the communication between tutors and students in a master program in Hellenic Open University (HOU). Moreover, this paper research the factors that make this communication effective. The sample consisted of 109 students from three different master programs of HOU who completed the questionnaires and 3 more students who participated in interviews. The results showed the importance and the contribution of this communication to the academic record of students.

Keywords*: Communication, Tutor, Student, Cognitive Support, Emotional Support, Learner Autonomy*

Περίληψη
Η παρούσα μελέτη έχει βασικό σκοπό να διερευνήσει τις απόψεις των φοιτητών σχετικά με τη χρησιμότητα, την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας με τον Καθηγητή Σύμβουλο (ΚΣ) στα πλαίσια ενός μεταπτυχιακού προγράμματος στο ΕΑΠ. Επίσης, διερευνώνται και τα στοιχεία που καθιστούν αποτελεσματική την επικοινωνία ανάμεσα στον ΚΣ και τους φοιτητές του. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη βοήθεια ενός κατάλληλα διαμορφωμένου ερωτηματολογίου και συνεντεύξεων. Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 109 μεταπτυχιακοί φοιτητές του ΕΑΠ από 3 διαφορετικά μεταπτυχιακά προγράμματα και 3 μεταπτυχιακοί φοιτητές του ΕΑΠ οι οποίοι συμμετείχαν στη διαδικασία των συνεντεύξεων. Τα ευρήματα της έρευνας αναδεικνύουν τη σημαντικότητα και τη συμβολή της επικοινωνίας ΚΣ - φοιτητών στην ομαλή ακαδημαϊκή πορεία των φοιτητών.

Λέξεις-κλειδιά: *Επικοινωνία, Καθηγητής-Σύμβουλος, Φοιτητής, Γνωστική Υποστήριξη, Συναισθηματική Υποστήριξη, Αυτόνομη Μάθηση*

1. Εισαγωγικά στοιχεία

Δύο βασικά χαρακτηριστικά της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΑεξΑΕ) είναι η απόσταση που χωρίζει διδάσκοντα και διδασκόμενο και η αμφίδρομη επικοινωνία που αναπτύσσεται μεταξύ τους (Keegan, 1980). Η ΑεξΑΕ απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό, όπου μεταξύ άλλων καθοριστικός παράγοντας είναι η επικοινωνία, η οποία γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ διδασκόντων και διδασκομένων (Simpson,2008).

Η σωστή επικοινωνία διδάσκοντα και διδασκομένου βοηθάει το δεύτερο στο να διεκπεραιώσει τις ακαδημαϊκές του υποχρεώσεις και να κατακτήσει τις νέες γνώσεις (Tait, 2003· Kritsonis, 2008· Ηλιάδου & Αναστασιάδης, 2010). Επίσης, η επικοινωνία συντελεί στη δημιουργία ευχάριστου μαθησιακού κλίματος για το φοιτητή συντελώντας στην απρόσκοπτη ακαδημαϊκή του πορεία (Zembylas, 2008· Kalogiannakis & Touvlatzis, 2015). Επιπρόσθετα, η σωστή επικοινωνία οδηγεί το φοιτητή στην αυτόνομη μάθηση, η οποία αποτελεί και ένα από τα βασικότερα ζητούμενα της ΑεξΑΕ (Moore, 1972). Συνοψίζοντας τα παραπάνω μπορούμε να επισημάνουμε ότι η επικοινωνία στην ΑεξΑΕ καθίσταται χρήσιμη, ποιοτική και αποτελεσματική όταν:

(α) βοηθάει το διδασκόμενο να διεκπεραιώσει τις ακαδημαϊκές του υποχρεώσεις,
(β) βοηθάει στην κατάκτηση της νέας γνώσης,
(γ) δημιουργεί ένα ευχάριστο μαθησιακό κλίμα για το διδασκόμενο,
(δ) οδηγεί στην αυτόνομη μάθηση.

1.1 Τρόποι επικοινωνίας στην ΑεξΑΕ

Η επικοινωνία στην ΑεξΑΕ κατηγοριοποιείται σε: (α) άμεση, που αφορά τη δια ζώσης επικοινωνία και (β) έμμεση, όπου ο διδάσκων και ο διδασκόμενος βρίσκονται σε απόσταση (Keegan, 2001· Βασάλα & Ανδρεάδου, 2010). Οι Dix et al. (1998) αναφέρουν ότι η έμμεση επικοινωνία πραγματοποιείται με δύο βασικούς τρόπους:

(α) με ασύγχρονα μέσα, όπου η επικοινωνία διδάσκοντα και διδασκόμενου γίνεται σε διαφορετικό χρόνο (π.χ. αλληλογραφία, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, forum, κτλ.).

(β) με σύγχρονα μέσα, όπου (σε πραγματικό χρόνο) υπάρχει ταυτόχρονη αλληλεπίδραση και επικοινωνία μεταξύ του διδάσκοντα και του διδασκόμενου (π.χ. τηλέφωνο, chat, τηλεδιάσκεψη, κτλ).

Έρευνες σε διάφορα ανοικτά πανεπιστήμια δείχνουν την τάση των φοιτητών να προτιμούν τρεις τρόπους επικοινωνίας: (α) δια ζώσης συναντήσεις, (β) e-mail, (γ) τηλέφωνο (Zhang, Perris & Kwok, 2003· Angelaki & Mavroidis, 2013· Kalogiannakis & Touvlatzis, 2015).

1.2 Ο ρόλος του ΚΣ κατά την επικοινωνία με τους φοιτητές του

Οι Tait (2003) και Carnwell (2000) υποστηρίζουν ότι οι ΚΣ προσφέρουν μεταξύ άλλων γνωστική και συναισθηματική υποστήριξη. Ο ΚΣ πρέπει να είναι προσιτός, να αντιμετωπίζει τους φοιτητές του δείχνοντας σεβασμό, ενώ οφείλει να είναι πάντα πρόθυμος να δέχεται τις απορίες, τους προβληματισμούς και τα σχόλιά τους (Simpson, 2002· Klimova & Poulova, 2011· Schmidt, 2011· Anagnostopoulou et al., 2015).

Σύμφωνα με τους Isman et al. (2004) ο ΚΣ επικοινωνώντας με τους φοιτητές του οφείλει να:

(α) τους οδηγεί στη μαθησιακή αυτονομία,
(β) τους καθοδηγεί στο να ψάχνουν οι ίδιοι τις πληροφορίες που χρειάζονται και
(γ) να μεριμνήσει ώστε να εδραιωθεί επικοινωνία μεταξύ ΚΣ και των φοιτητών του.

1.3 Επικοινωνία διδάσκοντα-διδασκόμενου και αυτόνομη μάθηση

Στη θεωρία της διαδραστικής απόστασης ο Moore (1973) αναγνωρίζει ότι η επικοινωνία διδάσκοντα-διδασκομένου αποτελεί σημαντικό παράγοντα ώστε ο δεύτερος να εισαχθεί στις διαδικασίες της ΑεξΑΕ και κυρίως της αυτόνομης μάθησης. Όμως, υποστηρίζει ότι η επικοινωνία αυτή πρέπει σταδιακά να μειώνεται ώστε να έχει ο διδασκόμενος μεγαλύτερη αυτονομία (Moore, 1973). Έτσι λοιπόν, διαπιστώνεται η παραδοξότητα της σχέσης μεταξύ επικοινωνίας και αυτόνομης μάθησης στην ΑεξΑΕ. Πιο συγκεκριμένα, η παραδοξότητα αυτή έγκειται στο ότι ενώ αρχικά η επικοινωνία διδάσκοντα και διδασκομένου είναι απολύτως απαραίτητη για να εισαχθεί ο δεύτερος στις διαδικασίες της αυτόνομης μάθησης, εν συνεχεία η επικοινωνία αυτή πρέπει να μειώνεται ώστε ο διδασκόμενος να αποκτήσει μεγαλύτερο βαθμό αυτονομίας μάθησης.

2. Μεθοδολογία της έρευνας

2.1 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της έρευνας αποτελεί η διερεύνηση των απόψεων των φοιτητών σχετικά με τη χρησιμότητα, την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας με τον ΚΣ στα πλαίσια τριών Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ). Επίσης, αναζητούνται τα στοιχεία που καθιστούν αποτελεσματική την επικοινωνία ανάμεσα στον ΚΣ και τους φοιτητές του.

Αναλυτικότερα, τα βασικότερα ερευνητικά ερωτήματα διατυπώνονται ως εξής:

(α) ποιον τρόπο επικοινωνίας προτιμούν οι φοιτητές και γιατί;

(β) πώς αξιολογούν οι φοιτητές τη συμβολή της επικοινωνίας με τον ΚΣ στην πορεία των σπουδών τους;

(γ) τι είδους υποστήριξη έλαβαν οι φοιτητές κατά την επικοινωνία τους με τον ΚΣ;

(δ) πόσο διαφέρουν τα αποτελέσματα της έρευνας ανάμεσα στα τρία μεταπτυχιακά προγράμματα;

2.2 Ταυτότητα έρευνας - Δείγμα

Το βασικό εργαλείο συλλογής των δεδομένων είναι ένα κατάλληλα διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο με 16 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Για την εμβάθυνση σε κάποια ερευνητικά ερωτήματα πραγματοποιήθηκαν συμπληρωματικά συνεντεύξεις σε μια ομάδα ατόμων, στην οποία συμμετείχαν φοιτητές από τρία μεταπτυχιακά του ΕΑΠ και η σχετική ανάλυση περιεχομένου των απομαγνητοφωνήσεων.

Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 109 συνολικά φοιτητές από τρία μεταπτυχιακά προγράμματα του ΕΑΠ (54 από το πρόγραμμα Σπουδές στην Εκπαίδευση, 23 από τη Μεταπτυχιακή Ειδίκευση Καθηγητών Γαλλικής Γλώσσας και 32 από το μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Διαχείριση Αποβλήτων»). Η επιλογή των συμμετεχόντων πραγματοποιήθηκε με βάση τη δειγματοληψία-χιονοστιβάδα. Όσον αφορά τις συνεντεύξεις, το δείγμα αποτελείται από τρεις μεταπτυχιακούς φοιτητές οι οποίοι προέρχονται από τα προαναφερθέντα μεταπτυχιακά προγράμματα του ΕΑΠ.

3. Αποτελέσματα

3.1 Οι απόψεις των φοιτητών για τον τρόπο επικοινωνίας με τον ΚΣ

Ξεκινώντας με τις απόψεις των φοιτητών για τους διάφορους τρόπους επικοινωνίας με τον ΚΣ και τις προτιμήσεις τους παραθέτουμε τα στοιχεία του Πίνακα 1. Οι δύο πιο δημοφιλείς τρόποι επικοινωνίας για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές είναι οι ΟΣΣ (Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις) (μέσος όρος 4,48) και το email (μέσος όρος 4,11). Ο τρίτος πιο δημοφιλής τρόπος είναι το τηλέφωνο (μέσος όρος 2,79). Το forum

και η αλληλογραφία έχουν μέσους όρους 1,49 και 1,04 αντίστοιχα, στοιχείο που φανερώνει ότι οι φοιτητές δεν προτιμούν ιδιαίτερα αυτούς τους δύο τρόπους επικοινωνίας.

ΠΜΣ	ΟΣΣ	email	Τηλέφωνο	Forum	Αλληλογραφία
ΕΚΠ	4,46	3,85	2,90	1,81	1,09
ΓΑΛ	4,39	4,13	3,04	1,13	1
ΔΙΑ	4,59	4,56	2,43	1,21	1
Σύνολο	4,48	4,11	2,79	1,49	1,04

Πίνακας 1: Απόψεις των φοιτητών για τον τρόπο επικοινωνίας με τον ΚΣ

3.2 Οι παράγοντες που επηρεάζουν την προτίμηση των φοιτητών σε συγκεκριμένους τρόπους επικοινωνίας με τον ΚΣ

Η συσχέτιση της ηλικίας των φοιτητών με τους τρόπους επικοινωνίας παρουσιάζονται τον Πίνακα 2.

ΗΛΙΚΙΑ	ΟΣΣ	email	Τηλέφωνο	Forum	Αλληλογραφία
Έως 30	4,25	4,40	2,33	1,96	1
31-40	4,40	4,41	2,63	1,41	1
41-50	4,94	3,55	3,50	1,16	1
50 και πάνω	4,77	2,55	3,77	1,22	1,55
Σύνολο	4,48	4,11	2,79	1,49	1,04

Πίνακας 2: Παράγοντες που επηρεάζουν την προτίμηση των φοιτητών σε συγκεκριμένους τρόπους επικοινωνίας σε σχέση με την ηλικία τους

Από τα στοιχεία του πίνακα 2 διαπιστώνουμε ότι στις ηλικίες έως 30 ετών και 31-40 ετών, ο πιο δημοφιλής τρόπος επικοινωνίας είναι το e-mail, ενώ έπονται οι ΟΣΣ και το τηλέφωνο. Στις ηλικίες 41-50 ετών, οι ΟΣΣ αποτελεί τον πιο δημοφιλή τρόπο επικοινωνίας, ενώ ακολουθούν το email και το τηλέφωνο. Στις ηλικίες 50 ετών και άνω, ο πιο δημοφιλής τρόπος επικοινωνίας είναι οι ΟΣΣ με πολύ μεγάλο μέσο όρο, ενώ δεύτερος πιο δημοφιλής τρόπος είναι το τηλέφωνο και τρίτος το email. Από την ανάλυση περιεχομένου των συνεντεύξεων προέκυψαν οι παράγοντες που καθορίζουν ποιοι τρόποι επικοινωνίας είναι περισσότερο δημοφιλείς (Πίνακας 3) θεωρώντας ότι η αμεσότητα στην επικοινωνία αποτελεί τον καθοριστικότερο παράγοντα για να επιλέξουν ή να απορρίψουν έναν τρόπο επικοινωνίας.

Παράγοντες καθορισμού της επικοινωνίας	Συνεντεύξεις
Εξοικείωση	ΣΥΝ1
Ευκολία στη χρήση	ΣΥΝ1, ΣΥΝ2
Αμεσότητα	ΣΥΝ1, ΣΥΝ2, ΣΥΝ3
Προτίμηση των Κ.Σ	ΣΥΝ1, ΣΥΝ2
Αναπτυσσόμενες διαπροσωπικές σχέσεις	ΣΥΝ2, ΣΥΝ3

Πίνακας 3: Παράγοντες που καθορίζουν τους τρόπους επικοινωνίας φοιτητών - ΚΣ

3.3 Οι απόψεις των φοιτητών για τη συμβολή της επικοινωνίας με τον ΚΣ στην πορεία των σπουδών τους

Το σύνολο των φοιτητών του δείγματος της έρευνας θεωρεί ότι η επικοινωνία με τους ΚΣ συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό στην εν γένει ομαλή ακαδημαϊκή τους πορεία. Όσον αφορά το πώς συμβάλλει η επικοινωνία σε επιμέρους τομείς της ακαδημαϊκής πορείας βοηθάει πάρα πολύ τους φοιτητές στην ολοκλήρωση μιας εργασίας (Πίνακας 4). Επίσης, συμβάλλει ιδιαίτερα στην απόκτηση μεγαλύτερης μαθησιακής αυτονομίας

και στη δημιουργία ευχάριστου κλίματος. Αντίθετα, συμβάλλει σχετικά λίγο στην επίλυση απορριών σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό και σχεδόν καθόλου στην προετοιμασία για τις τελικές εξετάσεις.

ΠΜΣ	Ομαλή ακαδημαϊκή πορεία	Ολοκλήρωση μιας εργασίας	Επίλυση απορριών σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό	Προετοιμασία για τις τελικές εξετάσεις	Δημιουργία ευχάριστου μαθησιακού κλίματος	Απόκτηση μεγαλύτερης αυτονομίας
ΕΚΠ	4,22	4,57	2,66	1,35	3,74	4,03
ΓΑΛ	3,73	4,39	1,52	1,08	3,78	3
ΔΙΑ	3,96	4,65	2,50	1,15	2,96	3,25
Σύνολο	4,04	4,55	2,37	1,23	3,52	3,58

Πίνακας 4: Απόψεις των φοιτητών για τη συμβολή της επικοινωνίας με τον ΚΣ στην πορεία των σπουδών τους

3.4 Βαθμός ικανοποίησης των φοιτητών από την επικοινωνία τους με τον ΚΣ

Το σύνολο των φοιτητών που συμμετείχαν στην έρευνα είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένο από την επικοινωνία με τους ΚΣ κατά τη διάρκεια των σπουδών στο ΕΑΠ (Πίνακας 5). Όσον αφορά το κατά πόσο οι ΚΣ είναι πρόθυμοι για επικοινωνία με τους φοιτητές, ο μέσος όρος (4,03) δείχνει ότι οι ΚΣ είναι ιδιαίτερα πρόθυμοι να επικοινωνήσουν με τους φοιτητές τους.

	Σε ποιο βαθμό θεωρείτε:			
ΠΜΣ	ικανοποιητική την επικοινωνίας σας με τον ΚΣ κατά τη διάρκεια των σπουδών σας;	ότι οι ΚΣ ήταν πρόθυμοι να επικοινωνήσουν μαζί σας;	ότι οι ΚΣ επεδίωκαν να επικοινωνήσουν μαζί σας;	ότι οι ΚΣ ανταποκρίνονταν άμεσα στην ανάγκη σας για επικοινωνία μαζί τους;
ΕΚΠ	4,40	4,05	2,72	4,14
ΓΑΛ	3,69	4,04	1,73	3,34
ΔΙΑ	4,03	4	2	3,43
Σύνολο	4,14	4,03	2,30	3,77

Πίνακας 5: Βαθμός ικανοποίησης των φοιτητών από την επικοινωνία τους με τον ΚΣ

3.5 Η συχνότητα επικοινωνίας με τους ΚΣ για την παροχή γνωστικής ή συναισθηματικής υποστήριξης

Το σύνολο των φοιτητών του δείγματος επικοινωνεί συχνά με τους ΚΣ κυρίως για να λάβει υποστήριξη για την ολοκλήρωση μιας εργασίας όμως δεν επικοινωνούν συχνά με τους ΚΣ για να επιλύσουν απορίες (Πίνακα 6).

Πόσο συχνά επικοινωνήσατε με τους ΚΣ:				
ΠΜΣ	για να λάβετε υποστήριξη για την ολοκλήρωση μιας εργασίας;	για την επίλυση απορριών σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό;	για να σας βοηθήσει κατά την προετοιμασία σας για τις τελικές εξετάσεις;	για παροχή συναισθηματικής υποστήριξης;
ΕΚΠ	4,35	2,20	1,29	2,81
ΓΑΛ	3,82	1,39	1,04	2,65
ΔΙΑ	4,31	2,06	1,12	2,28
Σύνολο	4,22	1,99	1,19	2,62

Πίνακας 6: Συχνότητα επικοινωνίας με τους ΚΣ για την παροχή γνωστικής ή/και συναισθηματικής υποστήριξης

3.6 Η συχνότητα επικοινωνίας με τους ΚΣ κατά τη διάρκεια μιας Θεματικής Ενότητας (ΘΕ)

Όπως διαπιστώνουμε από τα στοιχεία του Πίνακα 7 που ακολουθεί ο μέσος όρος που αφορά τις απαντήσεις για τη συχνότητα επικοινωνίας στην αρχή μιας ΘΕ κυμαίνεται στο 4,17 ενώ ο μέσος όρος που αφορά τις απαντήσεις για τη συχνότητα επικοινωνίας στα επόμενα στάδια μιας ΘΕ κυμαίνεται στο 2,73. Το στοιχείο αυτό φανερώνει ότι η συχνότητα επικοινωνίας μειώνεται σημαντικά όσο προχωράει μια ΘΕ.

Πόσο συχνά είχατε την ανάγκη να επικοινωνήσετε με τους ΚΣ κατά τη διάρκεια μιας Θεματικής Ενότητας (ΘΕ);		
ΠΜΣ	Στην αρχή μιας ΘΕ	Στα επόμενα στάδια μιας ΘΕ
ΕΚΠ	4,31	2,66
ΓΑΛ	3,73	2,69
ΔΙΑ	4,25	2,87
Σύνολο	4,17	2,73

Πίνακας 7: Συχνότητα επικοινωνίας με τους ΚΣ κατά τη διάρκεια μιας ΘΕ

4. Συζήτηση - Συμπεράσματα

Οι φοιτητές του ΕΑΠ που συμμετείχαν στην έρευνα φαίνεται ότι προτιμούν κατά σειρά 3 τρόπους επικοινωνίας: τις ΟΣΣ, το e-mail και το τηλέφωνο, όπως προκύπτει και από αντίστοιχες έρευνες στο ΕΑΠ (Ηλιάδου & Αναστασιάδης, 2010· Τζουτζά, 2010· Anagnostopoulou et al., 2015). Σύμφωνα με την παρούσα αλλά και αντίστοιχες έρευνες, οι βασικότεροι λόγοι που οδηγούν ένα φοιτητή του ΕΑΠ να προτιμήσει συγκεκριμένους τρόπους επικοινωνίας είναι: (α) η εξοικείωσή του με έναν τρόπο επικοινωνίας, (β) η ευκολία με την οποία διεξάγεται η επικοινωνία, (γ) η αμεσότητα και η ταχύτητα στην επικοινωνία, (δ) η προτίμηση των ΚΣ σε συγκεκριμένους τρόπους επικοινωνίας, (ε) οι διαπροσωπικές σχέσεις που μπορούν να αναπτυχθούν και (στ) η ηλικία του φοιτητή (Ηλιάδου & Αναστασιάδης, 2010· Τζουτζά, 2010),

Η έρευνά μας φανερώνει ότι η επικοινωνία ΚΣ-φοιτητή συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό στην εκπόνηση μιας γραπτής εργασίας από το φοιτητή οδηγώντας με αυτόν τον τρόπο στην κατάκτηση της νέας. Η επικοινωνία καθίσταται σημαντικός παράγοντας στη δημιουργία ευχάριστου μαθησιακού κλίματος για τους φοιτητές του ΕΑΠ, ενώ συμβάλλει σύμφωνα με τους φοιτητές της έρευνας στο να αποκτήσουν οι φοιτητές αυτονομία στη μάθηση επιβεβαιώνοντας και τα αποτελέσματα άλλων ερευνών στο ΕΑΠ (Βασάλα & Ανδρεάδου, 2010· Ηλιάδου & Αναστασιάδης, 2010· Τζουτζά, 2010). Κατά την επικοινωνία τους, οι ΚΣ ωθούν τους φοιτητές να αποκτήσουν μεγαλύτερη αυτονομία στη μάθηση. Οι φοιτητές του ΕΑΠ μειώνουν τη συχνότητα της επικοινωνίας με τους ΚΣ καθώς διέρχονται τα επόμενα στάδια μιας ΘΕ, όπως εξάλλου σημειώνεται και σε αντίστοιχες έρευνες (Ηλιάδου & Αναστασιάδης, 2010· Angelaki & Mavroidis, 2013· Kassandrinou et al., 2014).

Η ποιότητα, η χρησιμότητα και η αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας μεταξύ ΚΣ και φοιτητών φαίνεται και από τον υψηλό βαθμό ικανοποίησης των φοιτητών από αυτή την επικοινωνία. Οι περισσότεροι ΚΣ είναι πρόθυμοι να επικοινωνήσουν με τους φοιτητές τους και ανταποκρίνονται σχετικά άμεσα στην ανάγκη για επικοινωνία, συμφωνώντας με άλλες έρευνες (Βασάλα & Ανδρεάδου, 2010· Ηλιάδου & Αναστασιάδης, 2010· Παυλάκης & Γεωργιάδη, 2011). Αντίθετα, η παρούσα έρευνα δείχνει ότι οι ΚΣ δεν αναλαμβάνουν συχνά την πρωτοβουλία να επικοινωνήσουν αυτοί πρώτοι με τους φοιτητές, κάτι το οποίο έρχεται σε αντίθεση με άλλες έρευνες στο ΕΑΠ (Βασάλα & Ανδρεάδου, 2010· Ηλιάδου & Αναστασιάδης, 2010).

Η επικοινωνία ΚΣ - φοιτητών μπορεί να παρέχει στους τελευταίους γνωστική ή συναισθηματική υποστήριξη. Όσον αφορά τη γνωστική υποστήριξη, οι φοιτητές του

ΕΑΠ επικοινωνούν αρκετά συχνά με τους ΚΣ κατά την εκπόνηση μιας εργασίας, το οποίο επισημαίνεται και σε άλλες έρευνες (Βασάλα & Ανδρεάδου, 2010· Ηλιάδου & Αναστασιάδης, 2010· Τζουτζά, 2010). Επικοινωνούν λιγότερο για απορίες τους σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό ή κατά την προετοιμασία για τις τελικές εξετάσεις, το οποίο συμφωνεί με την έρευνα των Βασάλα & Ανδρεάδου (2010), ενώ έρχεται σε αντίθεση με τις υπόλοιπες προαναφερθείσες έρευνες. Όσον φορά τη συναισθηματική υποστήριξη, οι φοιτητές του ΕΑΠ επικοινωνούν με μέτρια συχνότητα, το οποίο επισημαίνεται και σε μερικές από τις προαναφερθείσες έρευνες. Άρα, οι φοιτητές επικοινωνούν με τους ΚΣ για να λάβουν κυρίως βοήθεια κατά την εκπόνηση των εργασιών τους, ενώ δευτερευόντως για να ζητήσουν βοήθεια όταν διακατέχονται από αρνητικά συναισθήματα ή έχουν απορίες σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό.

Τα αποτελέσματα της έρευνας δε διαφέρουν ιδιαίτερα ανάμεσα στα τρία μεταπτυχιακά προγράμματα. Οι πέντε κυριότερες διαφοροποιήσεις που εμφανίζονται ανάμεσα στα τρία προγράμματα όπως προέκυψαν από την έρευνά μας είναι οι παρακάτω:

Η πρώτη αφορά το βαθμό προτίμησης για καθένα από τους τρόπους επικοινωνίας, όπου στις «Σπουδές στην Εκπαίδευση» οι ΟΣΣ έρχονται πρώτες στην προτίμηση των φοιτητών με μεγάλη διαφορά, σε αντίθεση με τα άλλα δύο προγράμματα που οι ΟΣΣ και το email προτιμώνται σχεδόν το ίδιο από τους φοιτητές. Η δεύτερη διαφοροποίηση αφορά στο κατά πόσο η επικοινωνία συνδράμει στη δημιουργία ευχάριστου μαθησιακού κλίματος ή στην επίλυση των αποριών σχετικά με το εκπαιδευτικό υλικό, όπου τα ποσοστά που συγκεντρώνουν οι απαντήσεις ανάμεσα στα τρία προγράμματα διαφέρουν αισθητά.

Η τρίτη διαφοροποίηση αφορά το βαθμό που συντελεί η επικοινωνία στην απόκτηση αυτονομίας, με τα αποτελέσματα να δείχνουν πως οι φοιτητές των «Σπουδών στην Εκπαίδευση» θεωρούν ότι οι ΚΣ τους ωθούν στην αυτονομία σε μεγαλύτερο βαθμό από τα άλλα δύο μεταπτυχιακά προγράμματα. Η τέταρτη διαφοροποίηση αφορά το βαθμό που οι ΚΣ επιδιώκουν να επικοινωνήσουν με τους φοιτητές τους ή το αν ανταποκρίνονται άμεσα στην ανάγκη επικοινωνίας, όπου οι απαντήσεις των φοιτητών των «Σπουδών στην Εκπαίδευση» κυμαίνονται κυρίως στο «Πολύ» ή «Πάρα Πολύ» σε αντίθεση με τα άλλα δύο προγράμματα. Η πέμπτη διαφοροποίηση αφορά τη συχνότητα επικοινωνίας με τον ΚΣ για συναισθηματική υποστήριξη, όπου οι φοιτητές των «Σπουδών στην Εκπαίδευση» επικοινωνούν με μεγαλύτερη συχνότητα σε σχέση με τα άλλα δύο προγράμματα.

Εν κατακλείδι, η παρούσα έρευνα όχι μόνο επιβεβαιώνει τον ουσιαστικό ρόλο της επικοινωνίας φοιτητών και ΚΣ στην ΑεξΑΕ αλλά και προσπαθεί να συγκρίνει αυτή την επικοινωνία σε τρία διακριτά προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών του ΕΑΠ. Η δυναμική αυτής της επικοινωνίας θα πρέπει να εξεταστεί σε βάθος και σε ευρύτερο δείγμα φοιτητών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων. Τα στοιχεία που θα προκύψουν πρέπει να ληφθούν υπόψη τόσο για τη δημιουργία ενός αναθεωρημένου θεωρητικού πλαισίου για τη σχέση της επικοινωνίας φοιτητών και ΚΣ στην ΑεξΑΕ όσο και για την εφαρμογή αυτού του πλαισίου στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο άμεσο μέλλον η διεξαγωγή έρευνας ανάμεσα στους φοιτητές των δύο Ανοικτών Πανεπιστήμιων που προσφέρουν προγράμματα στην ελληνική γλώσσα και είναι ιδιαίτερα δημοφιλή ανάμεσα στους Έλληνες φοιτητές (ΕΑΠ και Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου). Με αυτόν τον τρόπο, θα μπορούσε να συγκριθεί το πώς υλοποιείται η επικοινωνία ΚΣ και φοιτητών στα δύο προαναφερθέντα ανοικτά πανεπιστήμια.

Βιβλιογραφία

Anagnostopoulou, E., Mavroidis, I., Giossos, Y., & Koutsouba, M. (2015). Student satisfaction in the context of a postgraduate programme of the Hellenic Open University. *Turkish Online Journal of Distance Education, 16*(2), 40-55.

Angelaki, C., & Mavroidis, I. (2013). Communication and Social Presence: The Impact on Adult Learners' Emotions in Distance Learning. *European Journal of Open, Distance and e-Learning, 16*(1), 78-93.

Carnwell, R. (2000). Approaches to Study and their Impact on the Need for Support and Guidance in Distance Learning. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning, 15*(2), 123-140.

Dix, A., Finlay, J., Adowd, G., & Beale, R. (1998). *Human – computer interaction.* London: Prentice-Hall.

Isman, A., Altinay, Z., & Altinay, F. (2004). Roles of the Students and Teachers in Distance Education. *Turkish Online Journal of Distance Education, 5(4).*

Kalogiannakis, M., & Touvlatzis, S. (2015). Emotions experienced by learners and their development through communication with the tutor-counsellor. *European Journal of Open, Distance and E-Learning, 18*(2), 37-49.

Kassandrinou, A., Angelaki, C., & Mavroidis, I. (2014). Transactional Distance among Open University Students: How Does it Affect the Learning Process? *European Journal of Open, Distance and e-Learning, 17*(1), 26-42.

Keegan, D. (1980). On defining distance education. *Distance Education, 1*(1), 13-36.

Keegan, D. (2001). *Οι βασικές αρχές της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης* (μτφ. Α. Μελίστα). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Klimova, B., & Poulova, P. (2011). Tutor as an important e-learning support. *Procedia Computer Science, 3*, 1485-1489.

Kritsonis, W. A. (2008). Functions of the Doctoral Dissertation Advisor. *FOCUS On Colleges, Universities, and Schools, 2*(1).

Moore, M. G. (1972). Learner autonomy: The second dimension of independent learning. *Convergence, 2*, 76-88.

Moore, M. G. (1973). Theory of transactional distance. In D. Keegan (Ed.), *Theoretical principles of distance education* (pp. 22-38). New York: Routledge.

Schmidt, H. (2011). Communication Patterns that Define the Role of the University-Level Tutor. *Journal of College Reading and Learning, 42*(1), 45-60.

Simpson, O. (2002). *Supporting Students in Online, Open and Distance Learning.* London: Kogan Page.

Simpson, O. (2008). Motivating learners in open and distance learning: do we need a new theory of learner support? *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning, 23(3),* 159-170.

Tait, A. (2003). Reflections on Student Support in Open and Distance Learning. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning, 4*(1), 1-8.

Zembylas, M. (2008). Adult learners' emotions in online learning. *Distance Education, 29*(1), 71-87.

Zhang, W., Perris, K., & Kwok, E. (2003). Use of Tutorial Support: experiences from Hong Kong distance learners. *Asian Journal of Distance Education, 1*(1), 12-19.

Βασάλα, Π., & Ανδρεάδου, Δ. (2010). Η υποστήριξη από τους καθηγητές-συμβούλους και τους συμφοιτητές στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι αντιλήψεις των αποφοίτων του μεταπτυχιακού προγράμματος «Σπουδές στην Εκπαίδευση» του ΕΑΠ. *Open Education, 6*(1 & 2), 123-137.

Ηλιάδου, Χρ., & Αναστασιάδης, Π. (2010). Επικοινωνία Καθηγητή – Συμβούλου και φοιτητών στις Σπουδές από απόσταση: Απόψεις φοιτητών στο πλαίσιο της Θ.Ε. ΕΚΠ65 του ΕΑΠ. *Open Education, 6*(1&2), 29-45.

Παυλάκης, Ι., & Γεωργιάδη, Ε. (2011). Ο ρόλος του επιβλέποντα καθηγητή στην εκπόνηση και ολοκλήρωση της Διπλωματικής Εργασίας ως προς την συμβουλευτική, επικοινωνία και ενθάρρυνση των φοιτητών της ΘΕ ΕΚΠ65 στο ΕΑΠ. *Open Education, 7*(2), 36-53.

Τζουτζά, Σ. (2010). Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις: Αντιλήψεις μεταπτυχιακών φοιτητών και Καθηγητών – Συμβούλων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου. Η περίπτωση της μεταπτυχιακής Θεματικής Ενότητας «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» του ΕΑΠ. *Open Education, 6*(1&2), 46-65.